

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EGSZB 494. PLENÁRIS ÜLÉSE (2013. DECEMBER 10–11.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A földközi-tengeri térség gazdasági, társadalmi és területi kohéziójának fejlesztését célzó uniós makroregionális stratégia felé (saját kezdeményezésű vélemény)

(2014/C 170/01)

Előadó: **Stefano MALLIA**Társelőadó: **Stefano PALMIERI**

2013. február 14-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A földközi-tengeri térség gazdasági, társadalmi és területi kohéziójának fejlesztését célzó uniós makroregionális stratégia felé.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció 2013. november 14-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. december 10–11-én tartott, 494. plenáris ülésén (a december 10-i ülésnapon) 121 szavazattal 2 ellenében, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

Szójegyzék

Kifejezés	
Mediterranean Macro Region (MMR)	földközi-tengeri makrorégió
Mediterranean Macro Regional Strategy (MMRS)	a földközi-tengeri térségre vonatkozó makroregionális stratégia
Mediterranean Coastal Region (MCR)	földközi-tengeri partvidéki régió
Mediterranean Macro Regional Forum (EMMRF)	euromediterrán makroregionális fórum

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a földközi-tengeri térségnek makroregionális stratégiára van szüksége, amely segíti a régiókat szembenézni azokkal a kihívásokkal, amelyeket egyes régiók vagy országok a szokásos eszközökkel nem tudnak kielégítően megoldani. Egy ilyen stratégia segítené az érintett régiókat abban, hogy a már elindított kezdeményezések és az Európa 2020 stratégia keretében kitűzött célok kedvező eredményeinek hozzáadott értékét növelve orvosolják a földközi-tengeri régiót uraló bizonytalanság okait. A földközi-tengeri térségre vonatkozó makroregionális stratégia sikere az EU egészére nézve is kedvező hatással jár majd.

1.2 Az EU földközi-tengeri partvidéki régiói ideális helyzetben vannak egy olyan együttműködési platform létrehozásához, amely stratégiai fontosságot nyerhet az egymás közötti, valamint a földközi-tengeri térségben található harmadik országokkal konkrét témákban (bevándorlás, tengeri közlekedés, tengerbiztonság, környezetvédelem stb.) fenntartott gazdasági, társadalmi és politikai kapcsolatok megerősítése terén. A földközi-tengeri térség partvidéki régiói emellett egyedülállóan új módokon katalizálhatják a gazdasági növekedés és átalakulás folyamatát.

1.3 A terület hatalmas kiterjedésére való tekintettel az EGSZB azt javasolja továbbá, hogy az EU földközi-tengeri térségre vonatkozó makroregionális stratégiáját osszák három, földrajzi alapon (regionális közelség alapján) meghatározott al-makrorégióra, és a közös kihívások kezelésére irányuló funkcionális megközelítésen alapuló cselekvési tervek révén tegyék működőképessé azt.

1.4 Az EGSZB a „három igen” elvén (több kiegészítő finanszírozás, nagyobb intézményi koordináció és több új projekt) alapuló uniós földközi-tengeri makroregionális stratégia mellett foglal állást, amely megerősíti a különböző uniós politikák közötti szinergiákat, és koordinálja az EU földközi-tengeri partvidéki régióiban működő érintett felek széles körének erőfeszítéseit.

1.5 Az EGSZB támogatja egy olyan uniós földközi-tengeri makroregionális stratégia kidolgozását, amely az EU 2020 stratégia valamennyi célkitűzését magában foglalja, különösen a következőképpen meghatározott prioritásokat: *intelligens növekedés* (az innovációt és az új technológiákat támogató tudásalapú gazdaság elősegítése), *fenntartható növekedés* (a fenntartható, környezetbarátabb és versenyképesebb gazdaság támogatása), *inkluzív növekedés* (egy olyan gazdaság elősegítése, amely a társadalmi és területi kohézió támogatása érdekében nagy hangsúlyt helyez a munkahelyteremtésre és a szegénység csökkentésére).

1.6 Az EGSZB öt olyan, *változásokat előidéző hajtóerőt* nevez meg, amelyek hozzájárulhatnak a 2014–2020-as időszakra szóló európai kohéziós politikai célok sikeres megvalósításához a földközi-tengeri térségben:

- a több központú, kiegyensúlyozott és integrált fejlődés támogatása,
- a területi együttműködés támogatása az EU földközi-tengeri partvidéki régióiban,
- a földközi-tengeri partvidéki régiók globális versenyképességének biztosítása az erős helyi gazdaságok révén,
- a területi összeköttetés javítása az egyének, a közösségek és a vállalkozások érdekében,
- az ökológiai, tájképi és kulturális értékek kezelése és összekapcsolása.

1.7 Az EGSZB felhívja a figyelmet a „Kék növekedés” stratégia támogatásának fontosságára, amely fokozhatja a versenyképességet a földközi-tengeri térségben, megkönnyítve a környezetbarátabb politikák megvalósítását és az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérést valamennyi ágazatban. Az EGSZB támogatja egy olyan, földközi-tengeri térségre vonatkozó uniós makroregionális stratégiája elvét is, amely figyelembe veszi az *európai fogyatékosügyi stratégiát* ⁽¹⁾ és a *nők és férfiak közötti egyenlőségre vonatkozó stratégiát* is. ⁽²⁾ E három stratégiának kölcsönösen erősítenie kell egymást a megvalósítás folyamata során.

1.8 Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottságnak az integrált tengerpolitika kontextusában tett, a földközi-tengeri térségre vonatkozó javaslatát. Ambiciózusabb megközelítést szeretne azonban javasolni, amely egy olyan makroregionális stratégiából áll, amely magában foglalja a területi és a tengerpolitikai pillért is, tekintetbe véve a balti-tengeri és a Duna menti régióban szerzett tapasztalatokat, valamint az Európai Parlamentnek az uniós makroregionális stratégiák földközi-tengeri térségben való fejlődéséről szóló jelentését és az Európai Bizottságnak a makroregionális stratégiák hozzáadott értékéről szóló jelentését is.

1.9 Az EGSZB megjegyzi, hogy a földközi-tengeri térségre vonatkozó uniós makroregionális stratégia irányítási struktúrájának egy olyan többszintű megközelítésen kellene alapulnia, amely regionális, országos és európai intézményeket is magában foglal, és nem szabad az említett intézmények további tevékenységének vagy erőfeszítésének tekinteni azt.

⁽¹⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – *Európai fogyatékosügyi stratégia 2010–2020: megújított elkötelezettség az akadálymentes Európa megvalósítása iránt*, COM(2010) 636 final.

⁽²⁾ A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: *A nők és férfiak közötti egyenlőségre vonatkozó stratégia 2010–2015*, COM(2010) 491 final.

1.10 Az EGSZB úgy véli, hogy a földközi-tengeri térségre vonatkozó uniós makroregionális stratégia végrehajtásának alapelve az integrált megközelítés, amelyet először is kerekasztalok létrehozása révén meg kellene határozni, majd meg kellene erősíteni egy euro-mediterrán makroregionális fórum (EMMRF) létrehozásával, amelynek célja valamennyi intézményi szereplő és a civil társadalom (érdekeltek) teljes körű bevonásának támogatása, valamint a jelenlegi politikai intézkedések és a funkcionális célok egyesítése egy közös, megosztott politika kidolgozása érdekében. A javasolt fórum felhasználja majd a tengeri kérdések kidolgozásával, nyomon követésével és értékelésével kapcsolatban felhalmozott tapasztalatokat. A fórum olyan makroregionális eszközzé válik majd, amely meghatározza a közös stratégiai cselekvési vonalakat, valamint aktív szerepet vállal a földközi-tengeri térségbeli régiók területi kohézióját célzó kiemelt projektek azonosításában.

1.11 A földközi-tengeri térség kohéziójának fejlesztésére irányuló stratégia EGSZB és a Régiók Bizottsága általi támogatását illetően az EGSZB úgy véli, hogy stratégiaileg célszerű, hogy ez a két intézmény szervezze és irányítsa a földközi-tengeri térséggel foglalkozó makroregionális fórumot. Ez egy, az Európai Parlament, az Európai Bizottság, az EGSZB és az RB képviselőiből álló vezetői csoport létrehozásával valósítható meg. A vezetői csoport rendszeres támogatást biztosít majd a stratégia kidolgozásának folyamata és a jövőbeli koordináció során.

1.12 Az EGSZB osztja azt a nézetet, miszerint a stratégiát nem csupán egy dokumentumnak kell tekinteni, hanem elsősorban folyamatnak. Ez azt jelenti, hogy a stratégia végrehajtása időt igényel. Az EGSZB reméli, hogy a balti-tengeri és a Duna vidékére vonatkozó makroregionális stratégiák megvalósítása során szerzett kedvező tapasztalatokat felhasználják majd a földközi-tengeri térségben is, hozzájárulva az érintett régiók polgárai számára ésszerű időn belül konkrét előnyöket hozó új földközi-tengeri makroregionális stratégia hatékony és időben történő végrehajtásához.

2. A földközi-tengeri térségre vonatkozó uniós makroregionális stratégia

2.1 Fontos egy közös definíció megállapítása arról, hogy miből áll egy makrorégió. A makrorégiót leggyakrabban olyan területként határozzák meg, amely számos olyan különböző ország vagy régió területére terjed ki, amelyek egy vagy több földrajzi, kulturális, gazdasági vagy más jellegű közös tulajdonsággal vagy kihívással rendelkeznek. ⁽³⁾

2.1.1 Az Európai Bizottság kidolgozta egy makroregionális stratégia keretét, amely a következő három elemből áll:

- 1) egy azonos földrajzi térségben található tagállamokra és harmadik országokra vonatkozó integrált keret,
- 2) közös kihívások kezelése,
- 3) a megerősített együttműködés előnyei a gazdasági, társadalmi és területi kohézió szempontjából.

2.2 Mostanáig az EU két makroregionális stratégiát fogadott el, egyet a balti-tengeri régióra vonatkozóan, melyet 2009-ben hagytak jóvá, egyet pedig a Duna régióra, melyet 2011-ben fogadtak el. Az adriai-jón tengeri stratégiának – melyet eredetileg a Régiók Bizottsága javasolt 2011-ben ⁽⁴⁾ – az elfogadási folyamata jelenleg zajlik, az atlanti partvidékre vonatkozó, a kérdést a tengeri medencék oldaláról megközelítő stratégiát pedig már elfogadták.

2.2.1 Az uniós makroregionális stratégiákról folytatott vitát az uniós politika különböző fejleményeinek keretében kell szemlélni: a Lisszaboni Szerződéssel a területi kohézió az uniós politika központi célkitűzésévé vált, az Európa 2020 stratégia óta pedig a területi irányítás kulcsfontosságú tényező az EU következő tervezési időszakra (a 2014–2020-as időszakra szóló többéves pénzügyi keret) kitűzött kohéziós politikai céljai elérésének támogatásához.

2.2.2 2012-ben az Európai Bizottság közzétett egy közleményt, melyben az adriai- és jón-tengeri térségben felmérte a tengerrel összefüggő tevékenységek szükségleteit és az ilyen tevékenységekben rejlő potenciált, valamint megalapozta egy koherens tengerstratégia és a hozzá kapcsolódó cselekvési terv 2013-ig történő kidolgozását, hozzátéve, hogy amennyiben az uniós tagállamok felkérik a Bizottságot az adriai- és jón-tengeri térségre vonatkozó uniós stratégia előkészítésére, ez a tengerstratégia képezheti egy ilyen, több területet lefedő makroregionális EU-stratégia első elemét. ⁽⁵⁾

⁽³⁾ Macro-regional strategies in the EU [Makroregionális stratégiák az EU-ban], Pawel Samecki biztos által Stockholmban ismertett vitairat (2009. szeptember 16.): http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/cooperation/baltic/pdf/macroregional_strategies_2009.pdf.

⁽⁴⁾ A Régiók Bizottsága „Területi együttműködés a földközi-tengeri térségben az adriai- és a jón-tengeri makrorégióon keresztül” című saját kezdeményezésű véleménye, HL C 9., 2012.1.11., 8. o.

⁽⁵⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: *Adriai- és jón-tengeri stratégia*, COM(2012) 713 final, Brüsszel, 2012. november 30.

2.3 Mivel a „makroregionális” megközelítés egyre nagyobb hangsúlyt kap az uniós politikában, az EGSZB úgy véli, hogy maga a „makrorégió” kifejezés is pontosabb meghatározást igényel. Ezenfelül az EGSZB – korábbi véleményeivel összhangban ⁽⁶⁾ – támogatja ezt a jelentős politikai stratégiát, valamint az Európai Parlamentnek a földközi-tengeri medence makroregionális kilátásairól szóló állásfoglalását. ⁽⁷⁾

2.3.1 A makroregionális stratégiáknak két fő célkitűzése különböztethető meg: az egyik olyan problémákkal foglalkozik, amelyeket régiók vagy országok egyedül nem tudnak megfelelően kezelni (például környezeti kihívások); a másik pedig a részt vevő régiók és országok számára előnyös együttműködéssel foglalkozik. Ez a besorolás tükrözi a nemzetközi ügy és a közös ügy közötti különbségtételt (amelyet az uniós finanszírozás nemzeteket átfogó és szubszidiáris jellegéről szóló vitában alkalmaznak). A földközi-tengeri térség földrajzi, társadalmi-gazdasági és adminisztratív jellegzetességei erőteljesen utalnak arra, hogy a célkitűzések első csoportja a legfontosabb a makroregionális stratégia számára.

2.4 A Földközi-tenger medencéje hasonló környezeti, történelmi és kulturális jellegzetességeken osztozik, ezért pedig egységes makrorégióként tekinthető. ⁽⁸⁾ Az EGSZB úgy véli, hogy a Földközi-tenger medencéjében Spanyolország, Franciaország, Horvátország, Olaszország, Málta, Szlovénia, Görögország és Ciprus NUTS3 szinten meghatározott 149 (ebből 7 horvátországi) földközi-tengeri partvidéki régiója között egyetlen makroregionális stratégiát kell megvalósítani. ⁽⁹⁾

2.5 2009-ben az EU földközi-tengeri régióiban élő aktív lakosság 32,4 millió fő volt, megközelítőleg 41%-uk nő. Ezt a népességet általában véve nagyobb mértékben fenyegeti a munkanélküliség veszélye: 2009-ben az EU földközi-tengeri partvidéki régióiban mintegy 12,9%-os volt az átlagos munkanélküliségi ráta (az EU-ban 8,9%). 2007-ben a régiók bruttó hazai terméke (GDP) 1715 milliárd PPS (vásárlóerő-egység) volt, amely az EU GDP-jének 13,9%-a. Az egy főre eső GDP – ezekben a régiókban – átlagosan 23 000 PPS/fő volt, ami alacsonyabb, mint az EU-s érték (egy lakosra jutó 24 000 PPS). ⁽¹⁰⁾

2.5.1 A terület kiterjedését tekintve az EGSZB úgy véli, hogy a földközi-tengeri térségre vonatkozó uniós makroregionális stratégiát legalább három al-makrorégióra kell felosztani. Az Európai Parlament által a makrorégiók fejlődése tárgyában nemrég tartott konzultációk azt mutatták, hogy a vélemények három különböző al-makrorégió megtartása felé tendálnak: (i) egy a földközi-tengeri térség nyugati részén, (ii) egy a földközi-tengeri térség középső részén – az adriai-jón tengeri makrorégiót megvalósítva –, (iii) egy pedig a földközi-tengeri térség keleti részén, egymással összehangolt külön cselekvési tervekkel.

2.5.2 A Földközi-tenger medencéjének középső részét alkotó al-makrorégiót illetően az Európai Parlament álláspontjával és az Eurostat által létrehozott földrajzi felosztással egyetértve az EGSZB úgy véli, hogy elengedhetetlenül fontos Szicília és Málta bevonása az adriai-jón tengeri makrorégióba. Még fontosabb, hogy az al-makrorégiók képzeletbeli határain elhelyezkedő országok és régiók egynél több al-makrorégióban is részt tudjanak venni, a jobb koordináció biztosítása, illetve a pazarló átfedések és a konfliktusok elkerülése érdekében.

⁽⁶⁾ Az EGSZB „Egy földközi-tengeri makroregionális stratégia kidolgozása” című feltáró véleménye a ciprusi elnökség felkérésére, HL C 44., 2013.2.15., 1. o.; az EGSZB véleménye az Atlanti-óceán térségére vonatkozó tengerstratégia kidolgozásáról, HL C 229., 2012.7.31., 24. o.

⁽⁷⁾ Indítvány az Európai Parlament állásfoglalására az Unió makroregionális stratégiáinak alakulásáról: jelenlegi gyakorlatok és jövőbeli kilátások, különösen a földközi-tengeri térségben – 2011/2179(INI), 2012. június 27.

⁽⁸⁾ „A Földközi-tenger területe a nyugaton a Gibraltári-szoros, keleten a Márvány-tenger által határolt valamennyi tengert magában foglalja, a Márvány-tenger kivételével. A Földközi-tengert 142 uniós partvidéki régió határolja (NUTS3).” EUROSTAT, 2011, Statistics in focus, *The Mediterranean and Black Sea basins [A Földközi-tenger és a Fekete-tenger medencéje]*.

⁽⁹⁾ Uniós part menti régió az a NUTS3 szinten meghatározott statisztikai régió, amely megfelel a következő kritériumok egyikének:
— tengeri határral rendelkező régió (372 régió felel meg ennek a követelménynek),
— olyan régió, amely lakosságának több mint fele a tengertől számított 50 km-es távolságon belül él (73 régió felel meg ennek a követelménynek),
— Hamburg német régió, amely nem felel meg a definíció kritériumainak, erős tengeri befolyására tekintettel szintén felkerült az EU part menti régióinak listájára.
Forrás: EUROSTAT, 2011, uo.

⁽¹⁰⁾ Horvátország csatlakozásával a 7 horvát földközi-tengeri partvidéki régióban 527 700 fő tartozik az aktív népességhez (44,7%-uk nő), a munkanélküliségi ráta 17,8%, az átlagos GDP pedig 20 785 PPS (Eurostat, 2013). A többi országról ld.: Eurostat, 2011, uo.

3. Melyek az érvényes előfeltételek?

3.1 A Földközi-tenger térsége egészének kárára vált, hogy az Európai Unió az évek során különböző kezdeményezéseket és intézkedéseket indított ugyan, de csak szakaszosan foglalkozott a térséggel, időről időre magára hagyva azt. Ezek a kezdeményezések hoztak néhány kedvező eredményt, de nem tudták teljes körűen elérni a kezdetben kitűzött társadalmi, politikai és gazdasági fejlesztési célokat. Ideje kiegészíteni azt, amit az EU külső politikai tevékenységeinek részeként az „Unió a mediterrán térségért” keretében és szomszédsági politikája révén tesz, és integráltabb politikát indítani földközi-tengeri régiói érdekében.

3.1.1 A régiók egészére és az egyes alrégiókra is vonatkozó egyértelmű, közös stratégiák és az azokat kísérő cselekvési tervek segíthetnének megoldani néhány olyan regionális politikai bizonytalan kérdést, amely a régióban alkalmazott uniós külpolitikával – mint „Az unió a mediterrán térségért” vagy EU szomszédságpolitikája – kapcsolatos hiányosságok miatt merültek fel. Az ilyen egyértelmű stratégiák segíthetnek a jelenlegi uniós külpolitika egyes kedvező eredményeinek és folyamatban lévő projekteinek integrálásában és megőrzésében is.

3.2 Az EGSZB egy olyan makroregionális megközelítést támogat, amely megerősíti a különböző uniós politikák közötti szinergiákat, és koordinálja az EU földközi-tengeri partvidéki régiókban tevékenykedő érintettek széles körének erőfeszítéseit. Általánosan fogalmazva egy makroregionális stratégiának törekednie kell a makrorégió belüli zajló tevékenységek hozzáadott értékkel való kiegészítésére, az európai, nemzeti és regionális alapok koordinálására a közös célok követése során, a közös eredmények érzésének megteremtésére a részt vevő szereplők körében, valamint a különböző szintű szervezetek és önkormányzatok összehozására a kulcsfontosságú lehetőségek és kihívások kapcsán. Konkrétan ebben az igen sajátos időszakban, amikor a hatalmas pénzügyi megszorítások erősen befolyásolják a magánszektor képességét arra, hogy újra beindítsák a gazdaság motorját, létfontosságú, hogy a lehető legnagyobb fokú Pareto-hatékonytságot érjük el a rendelkezésre álló források felhasználása során.

3.3 A 2008-as globális pénzügyi válság eredményeként kialakult jelenlegi gazdasági helyzetben folyamatos erőfeszítésekre van szükség az olyan új növekedési területek ösztönzése érdekében, amelyek segíthetik az országokat a gazdasági válságokból való kilábalásban és a szükséges munkahelyek létrehozásában. Az EU dél-európai partvidéki régiói jó lehetőségekkel rendelkeznek ahhoz, hogy egyedi jellegzetességeiket kiaknázva a dinamikus növekedés innovatív központjaivá váljanak.

3.3.1 Ehhez azonban példa nélküli erőfeszítésekre lesz szükség azon tevékenységek koordinációjához, amelyeket a legfőbb érintett felek végeznek a régióban annak érdekében, hogy szorosabb integrációt érjenek el a kérdéses területek között, a szociális partnerek és a civil társadalom jelentős szerepvállalásával.

3.3.2 Úgy véljük, hogy már jelenleg is számtalan olyan eszköz és intézkedés létezik, amely jelentősen hozzájárulhat egy makroregionális stratégia megvalósításához. Utalunk itt az Európai Regionális Fejlesztési Alapból (ERFA) és az Európai Szociális Alapból (ESZA) finanszírozott projektekre, az úgynevezett strukturális alapokra és a konvergencia-célkitűzés, a regionális versenyképességi és foglalkoztatási célkitűzés, valamint az európai területi együttműködés célkitűzés keretében szétosztott alapokra, illetve a közlekedés és a területi kohézió fejlesztésére irányuló programokra (az Európa 2020 stratégiára elkülönítve), különösen azokra, amelyek konkrét tengerügyi vonatkozásúak, mint az Európai Tengerügyi és Halászati Alap, továbbá az Európai Hálózatfinanszírozási Eszközre, valamint az Európai Beruházási Bankra (EBB) és a tagállami finanszírozásra.

3.3.2.1 Ebben a tekintetben fontos rámutatni, hogy valamennyi uniós tagállam (és konkrétan a földközi-tengeri térség 163 régiója) jelenleg fogalmazza meg saját partnerségi megállapodásait, amelyek meghatározzák majd, hogy az egyes tagállamok milyen módon használják fel a közös stratégiai kerethez tartozó alapokat. Igaz ugyan, hogy ezekben a megállapodásokban van egy területi együttműködési elem is, az EGSZB azonban úgy véli, hogy nem használják ki a földközi-tengeri térség országai és régiói közötti szorosabb koordináció lehetőségét.

3.3.2.2 Az EGSZB azonban ragaszkodik a makroregionális stratégia megvalósítását segítő átmeneti intézkedésekhez. Az uniós tagállamokkal kötendő partnerségi megállapodások felidei felülvizsgálatának idején már teljes mértékben alkalmazni kell ilyen intézkedéseket.

3.3.3 Annak biztosítása érdekében, hogy ezek az intézkedések megfelelően orientáltak és optimalizáltak legyenek, többszintű koordinációra van szükség a részt vevő intézmények között a folyamat irányításához, valamint a források teljes mértékben való felhasználásának és az átfedések elkerülésének biztosításához. A régiók közötti koordináció most létfontosságúvá és sürgőssé vált, különösen azért, mert többet kell elérni ugyanolyan (vagy alacsonyabb) szintű finanszírozással. Ezért megfelelő és hatékony eszközöket kell bevezetni a koordináció és a hatékonyság biztosítása érdekében.

3.3.3.1 Egy versengő globalizált világban a 163 régióknak tudnia kell versenyezni közeli és távoli versenytársakkal, ezért igen fontos az irányítás és az időben meghozott döntések.

3.3.4 Azok a távoli és tengeri régiók, amely tagjai az Európai Külső Tengeri Régiók Konferenciájának (CPMR), valamint az RB több alkalommal sürgették az Európai Bizottságot, hogy vezessen be egy területi paktumot, hogy Európa régióinak valamennyi gazdasági csoportja jobban napirendre tudja venni az Európa 2020 stratégiát.⁽¹¹⁾

3.4 Jól látható politikák és decentralizált döntéshozatal kombinációjára van szükség, amely hozzájárulna a források oly módon történő koordinációjának biztosításához, hogy a növekedést és a foglalkoztatást tekintve a lehető legnagyobb hatást ígérő területeken használják fel őket.

3.4.1 Csak egy jól megtervezett, egyszerű, a lehető legszélesebb konszenzuson nyugvó stratégia képes rávilágítani a mediterrán térség régiói, városai és kikötői előtt álló különféle utakra és megoldásokra.

3.4.2 Fontos egy, a politika hatékonyságát mérő módszer kialakítása is a földközi-tengeri makrorégióon belül, hogy időben lehessen kiigazító intézkedéseket hozni. Egy olyan mutató hiánya, amellyel a politika sikere/kudarca pontosan mérhető, a koordináció hiányával, az erőfeszítések duplázásával és pazarlásával, valamint az elszámoltathatóság hiányával párosulva a múltban megakadályozta, hogy időben kiigazító intézkedésekre kerüljön sor, ez pedig végső soron fokozta a politika kudarcait.

3.4.3 A stratégiát egy cselekvési tervnek kell kísérnie, amely egyértelműen meghatározza a régiókon átnyúló hatás és a gazdasági növekedés elősegítése szempontjából legalkalmasabb projekteket, valamint a megvalósításuk érdekében mozgósítható finanszírozási forrásokat. Ez alapvető fontosságú, és lehetőleg a 2014–2020-ra szóló többéves pénzügyi keret indításától számított két éven belül be kell fejezni.

3.4.4 Rendkívül fontos az érdekelt felekre és szereplőkre nehezedő, jelentéstételben és űrlapok kitöltésében megmutatkozó bürokratikus terhek csökkentése. Az NGO-kat, kkv-kat és, különösen a kisebb régiókban, a regionális önkormányzatokat gyakran elriasztja a részvételtől a bürokratikus eljárásoknak való megfelelés hatalmas feladata és a kapacitáshiány. A fékek és ellensúlyok szükségességét elismerve is alapvetően fontos, hogy a projektek kedvezményezettjei idejüket és forrásaikat a társadalom és általában a gazdaság számára tényleges hasznot jelentő eredmények elérésére tudják fordítani.

3.4.5 Az EGSZB úgy véli, hogy a cselekvési tervek megvalósításának hiánya megakadályozza a régiókat abban, hogy kihasználják a növekedés megteremtésére kínálkozó lehetőségeket. Egy ilyen kudarc igen magas használdozati költséggel jár, különösen most, válság idején. Az EGSZB szilárd meggyőződése, hogy az innovatív együttműködés jelentős hatékonyságnövekedést eredményez, amelyet a gyorsabb növekedésre irányuló forrásfelhasználás révén lehet elérni. A kudarc veszélye a régiók politikai vezetőit és polgárait is fenyegeti. A következő két évben a növekedési kilátások nem túl jók az érintett régiók többsége számára, és tovább súlyosbítja a helyzetet, ha olyan útra lépnek, amely figyelmen kívül hagyja a makroregionális stratégia által biztosított lehetőségeket, és nem használja fel a régiók humán és természeti erőforrásait hatékony és fenntartható módon.⁽¹²⁾

3.4.6 A stratégia kiindulópontját a fő célkitűzések feltérképezésének és a jelenlegi uniós, nemzeti és regionális programok meghatározásának kell jelentenie, valamint azon regionális és helyi önkormányzatok és civil társadalmi szervezetek azonosításának, amelyek meg tudják tenni a szükséges koordinálási erőfeszítéseket. Az uniós makroregionális stratégiák keretében számos olyan uniós finanszírozású projekt van, amely megfelelő koordináció esetén megnövelheti az általa létrehozott többletértéket. A (legalábbis papíron) már létező, valamint a jövőben kétségkívül elinduló hasonló projektek hasznosak lehetnek az uniós makroregionális stratégiák egyes céljainak eléréséhez.

4. Az elérendő célok

4.1 A fő cél egy olyan, makroregionális stratégiával kísért, többszintű földközi-tengeri makrorégió meghatározásának ösztönzése, amelynek keretében a „három igen elvén” – több kiegészítő finanszírozás, több intézményi koordináció és több új projekt – alapuló specifikus cselekvési tervek révén intézkedéseket valósítanak meg.

⁽¹¹⁾ 2009. november 27., Marseille, a CPMR „Európa kivezetése a válságból: a régiók előzetes javaslatai az uniós költségvetés és politikák jövője tárgyában” című szemináriuma. Első állásfoglalásában (CdR 199/2010) a Régiók Bizottsága az Európai Parlament „A helyi és regionális önkormányzatok Európa 2020 stratégiára vonatkozó területi paktuma” létrehozására irányuló javaslatának erős támogatását ajánlja.

⁽¹²⁾ *Scenarios for the Mediterranean [Forgatókönyvek a mediterrán térségre]* – Világ gazdasági Fórum, 2011.

4.2 A földközi-tengeri régióknak közös kötelezettséget kell vállalniuk a stratégiával való együttműködésre valamennyi cselekvési szinten, így lehet hasznosítani az Európa 2020 stratégia céljait, ezáltal elősegítve az uniós politikák és alapok közötti integrációt (területi együttműködés). A makroregionális stratégiát azért kell megvalósítani, hogy segítse a régiókat és területeket szembenézni olyan kihívásokkal, amelyeket kizárólag tagállami eszközökkel nem lehet megoldani.

4.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a földközi-tengeri térségre vonatkozó makroregionális stratégia kidolgozásának három, a növekedéssel kapcsolatos pilléren kell alapulnia:

— Intelligens növekedés (különös hangsúlyt helyezve a kék növekedésre)

Az innovációt és az új technológiákat támogató tudásalapú gazdaság elősegítése,

— Fenntartható növekedés

Fenntartható, környezetbarátabb és versenyképesebb gazdaság elősegítése,

— Inkluzív növekedés

Egy olyan gazdaság elősegítése, amely a társadalmi és területi kohézió támogatása érdekében nagy hangsúlyt helyez a munkahelyteremtésre és a szegénység csökkentésére.

4.3.1 Az intelligens növekedést a kék növekedés koncepcióját figyelembe véve támogatják majd. 2012. szeptember 13-án az Európai Bizottság közleményt tett közzé a kék növekedésről, amelyben öt olyan „értékláncot” térképezett fel, amelyek serkenthetik a kék gazdaság hosszú távú növekedését és munkahelyteremtő képességét. Ezek a következők: kék energia; akvakultúra; tengeri, tengerparti és hajóturizmus; tengeri ásványkincsek és kék biotechnológia.⁽¹³⁾

4.3.1.1 A kék növekedés azokat a döntéseket tükrözi, amelyeket a tengeri régiók hoztak meg versenyképességük és gazdasági növekedésük fokozása érdekében földrajzi helyzetüket és jellegzetességeiket, vagyis a tengeri és tengerészeti tevékenységeket, felhasználva – röviden: arra összpontosítva, amiben a legjobbak.

4.3.1.2 Az intelligens növekedés kettős kihívást jelent a földközi-tengeri makrorégió tengerparti régiói számára:

— elegendő gazdasági tevékenység létrehozása, ami végső soron segíteni fogja Európát a jelenlegi gazdasági és társadalmi válságokból való kilábalásban,

— a kulcsfontosságú infrastruktúrába – különösen kikötőkbe, repülőtérbe, vasútba, közlekedési csomópontokba és más létesítményekbe – szükséges beruházások, melyek biztosítják, hogy ha megkezdődött a fellendülés, az EU földközi-tengeri makrorégiója teljes mértékben részt tudjon venni benne.

4.3.1.3 A földközi-tengeri térség erőforrásainak fenntartható felhasználása lehetőséget teremt a prosperitás megvalósítására és munkahelyteremtésre. A fejlett környezeti rendszerek és technológiák területén folyó kutatást fokozni kellene a hanyatlóban lévő hagyományos földközi-tengeri tevékenységek támogatása érdekében, új lehetőségeket teremtve ezáltal.

4.3.1.4 Ezekhez a kihívásokhoz a szociális partnerekkel együtt a tudományos, technológiai és gazdasági közösségek bevonása szükséges. Figyelembe kell venni az olyan területeken megvalósuló támogató intézkedéseket, mint az infrastruktúra, az ipar, az oktatás, a K+F-beruházási politikák, az egyetemek közötti együttműködés és a klaszterek létrehozása.

4.3.1.5 A hajózás rendkívül erőteljes ágazat, és hozzájárul a fejlesztési stratégiákhoz. A vízi idegenforgalom gazdasági tevékenységet és foglalkoztatást teremt, és az euromediterrán identitás kialakulásához is hozzájárul.

4.3.2 A fenntartható növekedés fő vonatkozásai és az érintett ágazatok számos módon összekapcsolódnak egymással. A fenntarthatóság megvalósítása és a környezetbarátabb intézkedések végrehajtása, valamint minden ágazatban az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállás hozzájárulnak az éghajlatváltozással kapcsolatos célkitűzések eléréséhez és az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodáshoz. Az erőforrásokat hatékonyan kell felhasználni, a szinergiákat meg kell erősíteni, az erőfeszítések szükségtelen duplázását fel kell ismerni és le kell építeni. A kulcsfontosságú infrastruktúrákat, köztük a szárazföldi és tengeri szállítást, az energiaátvitelt és az IT-hálózatok infrastruktúráját folyamatosan fejleszteni kell, hogy ne alakuljanak ki szűk keresztmetszetek.

⁽¹³⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: *Kék növekedés: A fenntartható tengergazdálkodási és tengergazdasági növekedés lehetőségei*, COM(2012) 494 final, Brüsszel, 2012. szeptember 13.

4.3.2.1 A parti és tengeri fenntarthatóság összekapcsolódik egymással, és mindkettő igen érzékeny az emberi tevékenység okozta terhelésre, ideértve az esetleg a Földközi-tengerbe jutó szárazföldi szennyezést és a hajók szén-dioxid-kibocsátását is.⁽¹⁴⁾ A parti területek integrált kezelését nem szabad pusztán a part menti gazdasági tevékenységre és szennyezésre korlátozni. Minden ösztönzött biztosítani kell ahhoz, hogy a tengerészeti ágazatot és a Földközi-tengeren közlekedő hajókat ösztönözzük a „zöld” technológiák legmodernebb formáira való áttérésre.

4.3.2.2 Az Európai Unió és nyolc tagállama részesei a Földközi-tenger szennyezés elleni védelméről szóló szülő, 1975-ös Barcelonai Egyezménynek és az ahhoz tartozó, az UNEP keretében elfogadott jegyzőkönyveknek. Egy 2012 végén elfogadott tanácsi jogszabály révén az EU a földközi tengeri partvidéknek a part menti tevékenységekből eredő szennyezéstől való védelme érdekében csatlakozott ennek az egyezménynek a part menti területekre vonatkozó jegyzőkönyvéhez. Az EU földközi-tengeri partvidéki régiói sokat nyerne ezzel az egyezménnyel, és jelentős figyelmet kellene fordítaniuk rá a „kék növekedés” elérésére irányuló célkitűzésük keretében is.

4.3.2.3 A Földközi-tenger megújuló energiaforrásaiban rejlő potenciál óriási, tiszta és egyelőre kiaknázatlan energiaforrást jelent. Az Európa 2020 stratégia céljaival összhangban az uniós makroregionális stratégiába be kell építeni az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra és a megelőzésre irányuló intézkedéseket.

4.3.2.4 Az uniós makroregionális stratégiában a fenntartható közlekedéssel kapcsolatos fellépések is szükségesek a szén-dioxid-kibocsátás csökkentése érdekében. A közúti szállítás forgalmát át kell irányítani a tengerre,⁽¹⁵⁾ másrészt a tengeri szállítás terén folytatni kell a tisztább üzemanyag használatára való átállást. A folyamatnak ki kell terjednie a tengerbiztonságra, valamint a katasztrófa-helyzetek megelőzésére és megoldására irányuló együttműködésre.

4.3.3 Az uniós makroregionális stratégiának erős társadalmi vetülettel is kell rendelkeznie ahhoz, hogy az EU földközi-tengeri partvidéki régióiban támogassa az *inkluzív növekedést*. A gazdasági fejlődésnek és az új munkahelyek teremtésének elő kell segítenie, hogy a régiókban élő lakosság életminősége javuljon. A regionális önkormányzatoknak ösztönözniük kell a szociális párbeszédet, valamint a szociális partnerek és a civil társadalom részvételét. A területi kohézió integrált megközelítésén alapulóan figyelmet kell fordítani a városok és nagyvárosi térségek, vidéki területek, tengerparti kisvárosok és szigetek „befogadási” helyzetére. Az infrastruktúra, technológiák és szolgáltatások fogyatékkal élők számára való hozzáférhetőségét az inkluzív növekedés alapvető előfeltételeként össze kell kapcsolni a fenntartható fejlődéssel.

4.3.3.1 Fejleszteni kell az információs technológiákat, különösen a peremterületeken az összeköttetések javítása révén, hogy egy több területet átfogó megközelítéssel támogatni lehessen a földközi-tengeri régiók általános területi és társadalmi kohézióját. Elő kell segíteni az ikt fejlesztését.

4.3.3.2 Fontos kihangsúlyozni azt is, hogy továbbra is fejleszteni kell a repülőtereket és légiforgalmi szolgáltatásokat a földközi-tengeri makrorégióban a regionális gazdasági integráció erősítése érdekében. A légi szolgáltatások és a légiközlekedési infrastruktúrák terén még mindig sok a kihasználatlan lehetőség, így e téren több beruházásra van szükség.

4.3.3.3 Az oktatási és képzési intézmények kulcsszereppel rendelkeznek az *inkluzív növekedés* támogatásában a földközi-tengeri térségben. Az EU egész földközi-tengeri makrorégiójára kiterjedő közös oktatási célkitűzéseket kell meghatározni.

4.3.3.4 Az EGSZB úgy véli, hogy meg kell erősíteni a szociális és civil partnerek, valamint az oktatási/képzési intézmények közötti párbeszédet. Kiemelten fontosnak kell tekinteni a tengerrel és a hajózással kapcsolatos képzést, valamint az egyetemek és szakképzési intézmények közötti együttműködés javítását.

4.3.3.5 Az EU földközi-tengeri partvidéki régióinak munkanélküli lakosait is meg kell hallgatni egy olyan jövőbeli stratégia kidolgozása során, amely lehetőségeket szeretne nyújtani számukra a munkaerőpiacra való visszatéréshez. Létfontosságú az is, hogy tényleges, kézzelfogható erőfeszítésekre kerüljön sor az olyan „kirekesztett” társadalmi csoportok vezetőinek bevonása érdekében, mint a bevándorló közösségek, a fogyatékkal élők és a nőszervezetek. Az EGSZB teljes mértékben támogatja a faji vagy etnikai származáson, fogyatékoságon, koron, nemi hovatartozáson és szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés megelőzésére irányuló uniós intézkedéseket.

⁽¹⁴⁾ COM(2013) 480 final – 2013/0224 (COD).

⁽¹⁵⁾ Ugyanott.

4.3.3.6 A népesség előregedésének európai kilátásait figyelembe véve egy olyan speciális intézkedést is be kell építeni, amely támogatja az egészséges és aktív idősödést az EU földközi-tengeri partvidéki régióiban. A földközi-tengeri régiókban szükséges egy megvalósítható, hosszú távú terv bevezetése is az ellenőrzött bevándorlásra és az idénymunkásokra vonatkozóan, amely az idősödő népesség által hagyott munkaerőhiány betöltésére és az eltartottak növekvő arányának kezelésére irányul. Az EGSZB támogatja, hogy az EU nagyobb erőfeszítéseket tegyen annak érdekében, hogy segítse a földközi-tengeri régiókat a migráció jelentette kihívás kezelésében és a bevándorlók társadalomba való integrációjában.

4.3.3.7 Az EGSZB úgy véli, hogy létfontosságú az EU földközi-tengeri térségre vonatkozó makroregionális stratégiájának kidolgozása az olyan európai prioritások figyelembevételével, melyek célja a társadalmi befogadás és a jólét növelése, a fogyatékkal élők jogainak teljes körű figyelembevétele, valamint a nemek közötti egyenlőség elősegítése a földközi-tengeri térségben. Ezért kulcsfontosságú a fogyatékkal élők egyéni autonómiájának, méltóságának és szabadságának biztosítása és a nők szerepének érvényre juttatása a térség munkaerőpiacán, a társadalomban és a döntéshozó pozíciókban.

5. Milyen hasznok várhatók?

5.1 A földközi-tengeri makroregionális stratégia megvalósítása számos lehetőséget kínál, elsősorban a kohéziós politikára vonatkozó referenciakeret biztosításával és az ágazatok közötti együttműködés ösztönzésével a szolgáltatási munkák egy közös területén. E keret révén a beruházások jobban kiegészíthetik egymást, emellett a keret befolyásolhatja az európai makrorégióra vonatkozó egyes regionális fejlesztési tervek prioritásait, áttekintést és tényleges szinergiákat biztosítva egy integrált megközelítésben.

5.2 Egy uniós makroregionális stratégia nagyobb részvételt és jobb együttműködést biztosítana az EU különböző intervenciós mechanizmusai között, a kohéziós politika számára elkülönített előirányzatokon túlmenően, a régiók és tagállamok erőforrásait a többszintű kormányzás révén egyesítve. Ez egy valamennyi helyi érdekelt fél számára kölcsönösen előnyös stratégiát jelent.

5.3 A földközi-tengeri makroregionális stratégia hasznai nagyrészt széles körűen átfogó és többszintű integratív megközelítésből erednek, amely képes az uniós politikák és programok, valamint az egymást kiegészítő finanszírozások közötti szinergiák elősegítésére.

5.4 A földközi-tengeri makroregionális stratégia végrehajtása támogatni fogja stratégiai tevékenységek megvalósítását a partvidéki és szigeti területeken, valamint növeli az együttműködést a földközi-tengeri közigazgatások, régiók, városok, kikötők és – ahol szükséges – tagállami hatóságok között.

5.5 Az integrált tengerpolitikához és a *kék növekedéshez* kötődő tevékenységek tovább folytatódnak, kiemelve a tengerészeti ágazathoz látszólag nem kötődő tevékenységek szinergiáit és egymástól való függését.

5.6 A javasolt intézkedések a korábban meghatározott három növekedési pillérre irányulnak majd. A javasolt intézkedéseket úgy kell kiválasztani, hogy azok elegendő legyenek a következő kritériumoknak:

- hatást kell gyakorolniuk a makrorégióra, és ésszerű időn belül konkrét hasznot kell hozniuk az uniós földközi-tengeri makrorégió polgárai számára,
- összhangban kell lenniük a fenntartható fejlődés elvével, tehát a gazdasági növekedés megvalósítására kell irányulniuk a hátrányos környezeti hatások lehető legkisebbre mérséklése mellett,
- rövid vagy középtávon (maximum 7 év) végrehajthatók,
- feltételezhetően vonzzák az (uniós és kormányzati) közfinanszírozást kiegészítő magánszektorbeli finanszírozást.

6. A változások hajtóerői

6.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a földközi-tengeri térségben a társadalmi és gazdasági fejlődés előtt álló kihívások közös erőfeszítéseket tesznek szükségessé a területi lehetőségek kezeléséhez és kihasználásához. Az EGSZB öt, *a változásokat előidéző hajtóerőt* nevez meg, amelyek hozzájárulhatnak a 2014–2020-as időszakra szóló európai kohéziós politikai célok sikeres megvalósításához az EU földközi-tengeri partvidéki régióiban.

6.1.1 A több központú, kiegyensúlyozott és integrált fejlődés támogatása

A kiegyensúlyozott területi fejlődés stratégiai jelentősége a társadalmi és gazdasági kohézió támogatásához az EU földközi-tengeri partvidéki régióiban. A régióknak együtt kell működniük innovatív hálózatok létrehozásában a gazdasági teljesítmény területi polarizáltságának és a regionális egyenlőtlenségeknek a csökkentéséhez, a gazdaság prosperitását pedig a földközi-tengeri térség fenntartható fejlődése irányába kell terelniük.

6.1.2 A területi együttműködés támogatása az EU földközi-tengeri partvidéki régióiban

A területi együttműködés fontos tényező a földközi-tengeri térség versenyképességének erősítésében, ugyanakkor pedig a gazdasági, társadalmi és ökológiai szétforgácsoltág minimalisra csökkentésében is. Fontos a koordináció megerősítése a határokon átnyúló és transznacionális programokat kezelő hatóságok között, beépítve azokat a prioritásokat, amelyeket a tagállami, regionális és helyi szintű stratégiák határoznak meg az Európa 2020 stratégiával és a 2014–2020-ra szóló kohéziós politikával összhangban lévő beavatkozások támogatása céljából.

6.1.3 A földközi-tengeri partvidéki régiók globális versenyképességének biztosítása az erős helyi gazdaságok révén

Az EU földközi-tengeri partvidéki régióinak globális versenyképességét és kohézióját azzal lehet elérni, ha az embereket tanulásra és tudásuk aktualizálására biztatjuk, a piacvezérelt innovációt olyan új termékek/szolgáltatások létrehozásának szolgálatába állítva, amelyek növekedést és munkahelyeket teremtenek, ugyanakkor segítve a helyi közösségeket a társadalmi kihívásokkal való szembenézésben. Az információs és kommunikációs technológiák használatának erősítése és egy gyors/ultragyors interneten és interoperábilis alkalmazásokon alapuló egységes digitális piac létrehozása stratégiai fontosságú az erős helyi gazdaságok kialakításához.

6.1.4 A területi összeköttetés javítása az egyének, a közösségek és a vállalkozások érdekében

A megfizethető hozzáférés az olyan általános érdekű szolgáltatásokhoz, mint az információ, tudás és mobilitás, valamint a hatékony intermodális közlekedési megoldások és környezetbarát termelési rendszerek létfontosságú prioritást jelentenek a földközi-tengeri térség kohézióját illetően. A Földközi-tenger partján fekvő uniós régiók fő központjai és az interkontinentális közlekedési csomópontok közötti kapcsolatok erősítése a tengeri gyorsforgalmi útvonalak kiépítése és a transeurópai hálózatok (TEN-T) megerősítése révén, valamint a földközi-tengeri szigetekéhez hasonló területi akadályok áthidalása érdekében másodlagos hálózatok regionális és helyi szintű kiépítése stratégiai jelentőségű a Földközi-tenger medencéje versenyképességének és kohéziójának erősítéséhez.

6.1.5 A régiók ökológiai, tájképi és kulturális értékeinek kezelése és összekapcsolása

A kulturális és természeti örökség védelme és fejlesztése az EU földközi-tengeri partvidéki régiói fejlesztésének alapvető feltétele. Fontos támogatni a védett területek teljes körű integrációját a helyi közösségekkel és gazdaságokkal. A mediterrán tájak értékét minőségi szempontból fejleszteni kell, a természeti és kulturális erőforrásokban gazdag területek értékét pedig el kell ismerni ahhoz, hogy előnyeiket a legjobban fel lehessen használni. Ezért fontos a földközi-tengeri közösségek regionális és helyi identitásának kialakítása, ugyanakkor tudatosságuk és felelősségük megerősítése környezetük, tájaik, kultúráik és más egyedülálló értékeik iránt.

Kelt Brüsszelben, 2013. december 10-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE